

جامعه‌شناسی

۱- گزینه «۴» - جهان اجتماعی پس از آن که با کنش انسان تحقق پیدا کرد، پیامدها و الزام‌هایی را به دنبال می‌آورد که وابسته به قرارداد و اراده تک تک افراد نیست.

- هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است. با تغییر جهان اجتماعی موجود و در پی آن، برداشته شدن الزام‌هایش، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد و الزام‌های دیگری به دنبال می‌آورد که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیر می‌گذارد. (نبی‌زاده) (پایه دهم - درس ششم - صفحه ۴۲ و ۴۳) (آسان)

۲- گزینه «۲» - بازنگری و ارزیابی هویت خود از نگاه فرهنگ غربی، فرهنگ‌ها را از علمی که بر پایه بنیان‌های معرفتی دینی است، محروم می‌گرداند.

- هنگامی که یک فرهنگ در سطح جهانی غالب باشد، به میزانی که آن فرهنگ، ویژگی‌های مطلوب یک فرهنگ را داشته باشد، جامعه جهانی از انسجام برخوردار خواهد بود.

- فوکویاما در نظریه پایان تاریخ، نظام لیبرال دموکراسی را محصول نهایی تاریخ بشر می‌داند که برای آن جایگزین بهتر و مناسب‌تری قابل تصور نیست.

- منورالفکران برخلاف بیدارگران اسلامی، نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند، بلکه حضور سیاسی و اقتصادی آنان را فرصت می‌دانستند.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس هفتم، هشتم، سیزدهم و یازدهم - صفحه ۵۵، ۷۱، ۱۱۰ و ۱۱۳) (متوسط)

۳- گزینه «۴» - خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را غرب‌زدگی می‌نامند و غرب‌زدگی جوامع غیرغربی، مهم‌ترین مانع تعامل آن‌ها با جهان غرب است.

- آلودگی طبیعت و محیط‌زیست، نتیجه کارهای شتاب‌زده و نابخردانه انسان‌هاست که نشانگر تأثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعی است.

- جهان‌های اجتماعی در طول هم نگاهی خطی به تاریخ بشر دارند، معتقدند جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده‌اند، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند.

- در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی و حتی اساطیری نیست، بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس سوم، پنجم، دوازدهم و سیزدهم - صفحه ۲۲، ۲۸، ۹۹ و ۱۰۵) (متوسط)

۴- گزینه «۱» - چالش و نزاع بلوک شرق و غرب در سراسر قرن بیستم تا زمان فروپاشی بلوک شرق در سال ۱۹۹۱ میلادی ادامه یافت.

- با رشد تجارت، کشف آمریکا و بالا گرفتن تب طلا، زمینه‌های عبور از اقتصاد کشاورزی ارباب - رعیتی فراهم آمد.

- استعمار نو، پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانه کشورهای مستعمره، طی قرن بیستم به وجود آمد که از مجریان بومی و محلی کشورهای مستعمره برای رسیدن به اهداف استعماری خود استفاده می‌کنند.

- مفاهیم شمال و جنوب عمدتاً بعد از جنگ جهانی دوم به کار گرفته شد. زیرا برخی اندیشمندان معتقدند که چالش اصلی بین بلوک شرق و غرب نیست بلکه چالش اصلی بین کشورهای غنی و فقیر است.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس سوم، ششم، نهم و دهم - صفحه ۲۴، ۴۷، ۸۰ و ۸۸) (متوسط)

۵- گزینه «۳» - دو عبارت اول و چهارم درست می‌باشد اما عبارت‌های دوم و سوم نادرست است. زیرا:

- فرهنگ‌ها متنوع‌اند و این تنوع به عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آن‌ها برمی‌گردد یعنی روح و شالوده فرهنگ‌ها متنوع (نه یکسان) است.

- در دوره رنسانس (نه قرون وسطی)، فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود، به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت و به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم باستان بازگشت.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس پنجم و یازدهم - صفحه ۲۹ و ۹۵ - پایه یازدهم - درس دوم و ششم - صفحه ۳۹ و ۹۲) (آسان)

۶- گزینه «۱» - ماکس وبر، شهر را زیستگاهی که دارای قلعه، برج و بارو، بازار و دادگاه مستقل و ... است، می‌داند. اگر پژوهشگری از منظر وبر به مطالعه جوامع غیر اروپایی بپردازد، به اشتباه این‌گونه نتیجه‌گیری خواهد کرد که شهر فقط در اروپا وجود داشت.

- از نظر هانتینگتون، در آخرین مرحله، رقابت و درگیری‌ها بین فرهنگ‌ها و تمدن‌های بزرگ (نه بین دولت - ملت‌ها) به وقوع خواهد پیوست و در آن میان، فرهنگ اسلامی بزرگ‌ترین تهدید برای غرب است.

- مالتوس جمعیت‌شناس انگلیسی گفته است: بر سر سفره گسترده طبیعت جایی برای فقرا وجود ندارد، طبیعت حکم به رفتن او می‌دهد و آن حکم را اجرا می‌کند.

(نبی‌زاده) (پایه دوازدهم - درس ششم - صفحه ۶۴ - پایه یازدهم - درس نهم - صفحه ۷۷ و ۸۶) (دشوار)

۷- گزینه «۳» - برخی جامعه‌شناسان (طرفداران قشربندی اجتماعی) معتقدند که نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد. از نظر آنان نابرابری اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی ناشی می‌شود. این گروه معتقدند که از گذشته تا حال، هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است.

طرفداران قشربندی با طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی، نقش انسان و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن آن را نادیده می‌گیرند و تغییر در آن را چندان امکان‌پذیر نمی‌دانند. در نتیجه گزینه سوم نمی‌تواند پاسخ درست باشد.

(نبی‌زاده) (پایه دوازدهم - درس هفتم - صفحه ۷۲ و ۷۳) (متوسط)

۸- گزینه «۴» - انقلاب‌های اجتماعی، اندیشه‌های جدید، شاهکارهای هنری و اختراعات بزرگ هنگامی پدید می‌آیند که انسان از نظم موجود گامی فراتر می‌گذارد.

- قوم‌نگاری، نوعی پژوهش کیفی براساس مشاهده مشارکتی است که در آن محقق به دنبال پرده برداشتن از معناهایی است که در کنش‌ها نهفته‌اند.

- قواعد اقتصادی یعنی قواعد تولید، توزیع و مصرف از طریق ساختار اجتماعی با یکدیگر هماهنگ می‌شوند و قواعد اقتصادی از طریق ساختار اجتماعی با قواعد زندگی اجتماعی یا قواعد سیاسی هماهنگ می‌شوند. زیرا ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی، توسط ساختار اجتماعی صورت می‌گیرد.

- در پایان قرن بیستم، امام خمینی (ره) در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و حضور فعال خود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد.

(نبی‌زاده) (پایه دوازدهم - درس سوم، چهارم، پنجم و دهم - صفحه ۲۳، ۳۷، ۵۰، ۵۱ و ۱۰۹) (دشوار)

۹- گزینه «۲» - گریز و رویگردانی از سکولاریسم در جوامع غربی، پیامدهای اجتماعی مختلفی داشت. از جمله: برخی نخبگان جهان غرب را به جست‌وجوی سنت‌های قدسی و دینی واداشت.

- بزرگ‌ترین کشتار جهان در دو جنگ جهانی اول و دوم، میان توسعه‌یافته‌ترین کشورهای رخ داد و با فاجعه هیروشیما و ناکازامی پایان یافت.

- سازمان، پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی مانند رابطه همکاران و هموطنان و هم‌کیشان را در برمی‌گیرد.

- هانتینگتون از آخرین مرحله درگیری‌ها در جهان معاصر، با عنوان جنگ تمدن‌ها یاد می‌کند. این نظریه، عملیات نظامی قدرت‌های غربی در مقابله با مقاومت‌های کشورهای غیرغربی را توجیه می‌کرد.

(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس دهم و دوازدهم - صفحه ۸۶ و ۱۰۲ - پایه دوازدهم - درس چهارم و ششم - صفحه ۳۸ و ۶۰) (آسان)

۱۰- گزینه «۲» - شکل داده شده به دیدگاه اول رابطه دانش عمومی و دانش علمی می‌پردازد. براساس این دیدگاه، تفاوت دانش علمی با دانش عمومی در روش آن‌هاست. دانش علمی تنها از راه حس و تجربه و به صورت نظام‌مند به دست می‌آید ولی دانش عمومی، دانش حاصل از زندگی افراد است که از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید.

دانش علمی (تجربی)، راه کشف واقعیت و تنها دانش معتبر است. دانش عمومی در مقابل دانش علمی از ارزش ناچیزی برخوردار است. دانش علمی برای حفظ هویت خود باید از ورود دانش عمومی به قلمرو علم جلوگیری کند.

(نبی‌زاده) (پایه دوازدهم - درس اول - صفحه ۸) (متوسط)

۱۱- گزینه «۱» - ارزش جهان شمول عدالت است که می‌توان از قطبی شدن جهان، بهره‌کشی ظالمانه برخی انسان‌ها و جوامع از برخی جوامع دیگر و در نتیجه پایمال شدن حقوق انسان‌ها جلوگیری کرد.

الف) فارابی، جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند، مدینه جاهله نامیده است. در جوامع جاهله، علم ابزاری می‌تواند وجود داشته باشد اما علمی که از ارزش‌ها، آرمان‌ها و حقیقت زندگی سخن بگوید وجود ندارد.

ب) روشنگری در سده‌های نوزدهم و بیستم، بیش‌تر شکل حس‌گرایانه پیدا کرد و به نفی عقل و وحی پرداخت.

ج) قواعد اجتماعی، ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازند و سامان می‌دهند. کنش‌های ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند.
(نبی‌زاده) (پایه یازدهم - درس دوم و پنجم - صفحه ۱۵، ۴۲ و ۴۳ - پایه دوازدهم - درس سوم و نهم - صفحه ۲۳ و ۹۸) (آسان)

۱۲- گزینه «۴» - ابوریحان بیرونی نویسنده کتاب تحقیق ماللهند، علت وجود کاست‌ها در جامعه هند را باورهای دینی هندوها می‌داند که معتقدند خداوند جهان را این‌گونه طبقه‌بندی شده آفریده است.

- ابن خلدون یکی دیگر از اندیشمندان مسلمان است که با تأثیرپذیری از قرآن، به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود. او در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد.

- علم مدنی فارابی به تبیین یعنی علت‌یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن‌ها می‌پردازد.

- در آغاز قرن بیستم، میرزای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه، نظام مشروطه را تبیین کرد.

(نبی‌زاده) (پایه دوازدهم - درس نهم و دهم - صفحه ۹۸، ۹۹ و ۱۰۰ و ۱۰۸) (متوسط)

۱۳- گزینه «۲» - اقتصاد وابسته به نفت، از آن جهت که درآمد هنگفت و بدون زحمتی ایجاد می‌کند، باعث شکل‌گیری تولید ملی ضعیف و شکننده‌ای می‌شود که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به نفت است.

- فوکویاما، فروپاشی بلوک شرق و شوروی سابق و غلبه نظام لیبرال دموکراسی غرب را پایان مبارزات عقیدتی - سیاسی بشر می‌پنداشت.

- تزلزل فرهنگی می‌تواند به بحران هویت منجر شود. اگر در یک جهان اجتماعی، بحران هویت پدید آید، راه برای دگرگونی هویت فرهنگی آن جهان اجتماعی باز می‌شود.

- علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی، برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد ولی تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس یازدهم و شانزدهم - صفحه ۹۲ و ۱۲۲ - پایه یازدهم - درس پانزدهم - صفحه ۱۲۲ - پایه دهم - درس دهم - صفحه ۱۱۲ و ۱۱۳) (متوسط)

۱۴- گزینه «۱» - سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند: یا به صورت افراطی بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید می‌کند و سبب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود و یا گروه‌های به حاشیه رانده شده را به رسمیت می‌شناسد و از آنان حمایت می‌کند.

- جامعه‌شناسی انتقادی به توصیف و تبیین پدیده‌های اجتماعی بسنده نمی‌کند بلکه به داوری ارزشی پدیده‌های مورد مطالعه می‌پردازد و آن را با ملاک‌های ارزشی (خوب و بد) و هنجاری (باید و نباید) ارزیابی می‌کند.

- تعامل عالمان شیعی با قاجار براساس مقاومت منفی بود. در مقاومت منفی، حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیرمشروع دانسته می‌شود و همکاری سیاسی با آن، جز در حد واجبات نظامیه انجام نمی‌شود.

- علوم اجتماعی، اگر علم را به معنای تجربی آن محدود نکند، می‌تواند درباره حق و باطل بودن واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان اجتماعی داوری کند.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس هفتم - صفحه ۵۵ - پایه یازدهم - درس چهاردهم - صفحه ۱۱۶ - پایه دوازدهم - درس هفتم - صفحه ۷۷ و ۸۷) (دشوار)

۱۵- گزینه «۳» - دیکنز در رمان «الیور توئیست»، نوانخانه‌ها و فیلسوفانی را که مدافع آن‌ها بودند، به سخره گرفت.

- همزمان با پیدایش قدرت‌های سیاسی سکولار، زوال تدریجی قدرت کلیسا منجر به حاکمیت فتودال‌ها و اربابان بزرگ (کنت‌ها و لردها) شد.

- از پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی، فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است. در بحران معرفت‌شناختی، امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود.

- سلطه هژمونیک از شیوه و ابزارهای فرهنگی مانند هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری‌جویی خود استفاده می‌کند.

(نبی‌زاده) (پایه دهم - درس پانزدهم - صفحه ۱۱۸ - پایه یازدهم - درس پنجم، هفتم و نهم - صفحه ۵۷، ۴۲ و ۷۷) (متوسط)